Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (пети състав)

15 октомври 2020 година*

„Преюдициално запитване — Защита на потребителите — Платежни услуги във вътрешния пазар — Директива 2007/64/CE — Член 45 — Директива (ЕС) 2015/2366 — Член 55 — Прекратяване на рамков договор — Директива 2014/17/ЕС — Договори за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители — Член 12, параграфи 1, 2, буква а) и 3 — Практики на обвързване — Практики на пакетна продажба — Директива 2014/92/ЕС — Платежни сметки — Членове 9—14 — Прехвърляне на платежни сметки — Задължение за получаване на доходите на платежна сметка при кредитодателя през определен в договора за кредит срок в замяна на персонализирано предимство — Срок на действие на задължението — Отпадане на персонализираното предимство при закриване на сметката“

По дело C-778/18

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Conseil d'État (Франция) с акт от 5 декември 2018 г., постъпил в Съда на 11 декември 2018 г., в рамките на производство по дело

Association française des usagers de banques

срещу

Ministère de l'Économie et des Finances

СЪДЪТ (пети състав),

състоящ се от: E. Regan, председател на състава, M. Ilešič, E. Juhász, C. Lycourgos и I. Jarukaitis (докладчик), съдии,

генерален адвокат: H. Saugmandsgaard Øe,

секретар: M. Krausenböck, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 18 декември 2019 г.,

като има предвид становищата, представени:

– за френското правителство, от A.-L. Desjonquères, J. Traband, E. Toutain и D. Colas, в качеството на представители,

– за чешкото правителство, от M. Smolek, J. Vláčil и S. Šindelková, в качеството на представители,

* Език на производството: френски.

– за Европейската комисия, от D. Triantafyllou и H. Tserepa-Lacombe, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 27 февруари 2020 г.,

постанови настоящото

Решение

1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 45 от Директива № 2007/64/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2007 година относно платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 97/7/ЕО, 2002/65/ЕО, 2005/60/ЕО и 2006/48/ЕО и за отмяна на Директива 97/5/ЕО (ОВ L 319, 2007 г., стр. 1 и поправка в ОВ L 2009, 187 г., стр. 5), на член 12, параграф 2, буква а) и параграф 3 от Директива 2014/17/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 4 февруари 2014 година относно договорите за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 (ОВ L 60, 2014 г., стр. 34 и поправки в ОВ L 246, 2015 г., стр. 11, както и ОВ L 166, 2017 г., стр. 82), на членове 9—14 от Директива 2014/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година относно съпоставимостта на таксите по платежните сметки, прехвърлянето на платежни сметки и достъпа до платежни сметки за основни операции (ОВ L 257, 2014 г., стр. 214), както и на член 55 от Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година за платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 2002/65/ЕО, 2009/110/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 и за отмяна на Директива 2007/64/ЕО (ОВ L 337, 2015 г., стр. 35 и поправка в ОВ L 102, 2018 г., стр. 97).

2 Запитването е отправено в рамките на спор между Association française des usagers de banques (Френско сдружение на ползвателите на банкови услуги, наричано по-нататък „AFUB“) и Ministre de l'Économie et des Finances (министър на икономиката и финансите, Франция) относно законосъобразността на декрет, определящ срока, през който кредитодателят може да изисква от кредитополучателя да превежда доходите си от трудова дейност или приравнените на тях доходи по платежна сметка.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2007/64

3 Съгласно съображение 29 от Директива 2007/64:

„С цел улесняване на мобилността на клиентите следва да е възможно потребителите на платежни услуги да прекратяват рамков договор след изтичането на една година, без да заплащат такси за това. […]“.

4 Член 45 от тази директива, озаглавен „Прекратяване“, предвижда в параграфи 1 и 2:

„1. Ползвателят на платежни услуги може да прекрати рамковия договор по всяко време, освен ако страните не са уговорили срок на предизвестие. Този срок не може да бъде по-дълъг от един месец.

2. Прекратяването на рамков договор, който е сключен за определен срок, надвишаващ 12 месеца, или на безсрочен договор, не предполага заплащане на такси от ползвателя на платежни услуги след изтичането на срока от 12 месеца. Във всички останали случаи таксите за прекратяване на договора трябва да бъдат подходящи и съобразени с разходите“.

Директива 2015/2366

5 Директива 2007/64 е отменена, считано от 13 януари 2018 г., от Директива 2015/2366/ЕС. Текстът на съображение 62 от тази директива гласи:

„С цел улесняване на мобилността на клиентите следва да е възможно потребителите да прекратяват рамковия договор, без да дължат такса. Въпреки това, за договорите, прекратени от потребителя по-малко от шест месеца след влизането им в сила, доставчиците на платежни услуги следва да имат възможност да налагат такси в съответствие с разходите, направени в резултат на прекратяването на рамковия договор от потребителя. […]“.

6 Член 55 от посочената директива, озаглавен „Прекратяване“, предвижда в параграфи 1 и 2:

„1. Ползвателят на платежни услуги може да прекрати рамковия договор по всяко време, освен ако страните не са уговорили срок на предизвестие. Този срок не може да надхвърля един месец.

2. Прекратяването на рамковия договор е безплатно за ползвателя на платежни услуги, освен когато договорът е бил в сила за по-малко от шест месеца. Евентуалните такси за прекратяването на рамковия договор трябва да са подходящи и съобразени с разходите“.

Директива 2014/17

7 Съображения 15, 24 и 25 от Директива 2014/17 гласят:

„(15) Целта на настоящата директива е да се гарантира, че потребителите, сключващи договори за кредит за недвижими имоти, се ползват с високо равнище на защита. […]

[…]

(24) […] Съчетаването в пакет на договор за кредит с една или повече финансови услуги или един или повече финансови продукти е начин кредиторите да разнообразят своята оферта и да се конкурират помежду си, при условие че елементите в пакета могат да бъдат закупени и поотделно. Въпреки че съчетаването в пакет на договор за кредит с една или повече финансови услуги или един или повече финансови продукти може да бъде от полза за потребителите, то може да окаже отрицателно въздействие върху тяхната мобилност и способността им да правят информиран избор, освен ако елементите в пакета могат да бъдат закупени поотделно. Важно е да се предотвратят практики, като обвързването на определени продукти, които могат да склонят потребителите да сключат договори за кредит, без те да отговарят в най-голяма степен на техния интерес, но не бива да се ограничава възможността за пакетни продажби, което може да е от полза за потребителите. Редно е обаче държавите членки да продължат да следят отблизо пазарите на финансови услуги на дребно, за да гарантират, че практиките на пакетна продажба не нарушават избора на потребителите, нито конкуренцията на пазара.

(25) Като общо правило практиките на обвързване следва да не бъдат разрешени, освен ако е невъзможно финансовата услуга или продукт, предлагани заедно с договора за кредит, да бъдат предложени отделно, тъй като са неразделна част от кредита, например в случая с

обезпечения овърдрафт. В други случаи обаче може да е оправдано кредиторите да предлагат или да продават договор за кредит в пакет с разплащателна сметка, спестовна сметка, инвестиционен или пенсионен продукт, например когато средствата по сметката се използват за връщане на кредита или са предварително условие за групиране на ресурсите за получаване на кредита […]“.

8 Член 1 от тази директива, озаглавен „Предмет“, предвижда:

„С настоящата директива се създава обща рамка за някои аспекти от законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки, които се отнасят до договорите, включващи в обхвата си обезпечени с ипотека или по друг начин потребителски кредити за жилищни недвижими имоти […]“.

9 Член 2 от тази директива е озаглавен „Степен на хармонизация“ и предвижда в параграф 1:

„Настоящата директива не препятства държавите членки да запазят или приемат по-строги разпоредби за защита на потребителите, при условие че тези разпоредби не противоречат на задълженията им, произтичащи от правото на Съюза“.

10 Член 4 от Директива 2014/17, озаглавен „Определения“, предвижда:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

[…]

26. „практика на обвързване“ означава предлагането или продажбата на договор за кредит в пакет с други различни от него финансови продукти или услуги, при което договорът за кредит не се предлага на потребителя отделно;

27. „пакетна продажба“ означава предлагането или продажбата на други отделни финансови продукти или услуги в пакет с договор за кредит, когато договорът за кредит се предлага на потребителя и отделно, но не непременно при същите условия, както при обвързването с допълнителните услуги;

[…]“.

11 Включен в глава 4 от тази директива, озаглавена „Информация и действия преди сключването на договор за кредит“, член 12 от същата, който се отнася до „[п]рактики на обвързване и на пакетна продажба“, гласи:

„1. Държавите членки позволяват практиките на пакетна продажба, но не и на обвързване.

2. Независимо от разпоредбите на параграф 1, държавите членки може да предвидят кредиторите да могат да изискват от потребителя или от член на неговото семейство, или от близък роднина на потребителя:

а) да открие или поддържа разплащателна или спестовна сметка, когато единственото предназначение на тази сметка е натрупването на капитал за погасяването и обслужването на кредит, набиране на средства за получаване на кредит или предоставянето на допълнително обезпечение за кредитора в случай на неизпълнение;

[…]

3. Независимо от разпоредбите на параграф 1 държавите членки може също да разрешат практики на обвързване, когато кредиторът може да докаже на компетентния орган, че обвързаните продукти или категории продукти, които се предлагат при сходни условия и не се предлагат поотделно, носят ясна полза за потребителите, като се отчитат надлежно наличността и цените на съответните продукти, предлагани на пазара. Настоящият параграф се прилага единствено за продукти, които се предлагат на пазара след 20 март 2014 г.

[…]“.

Директива 2014/92

12 Съображения 9 и 12 от Директива 2014/92 гласят:

„(9) За подпомагането на ефективна и безпрепятствена финансова мобилност в дългосрочен план е от решаващо значение да се създаде единен набор от разпоредби за третиране на въпроса за ниската мобилност на потребителите, и по-специално […] за стимулиране на прехвърлянето на платежните сметки […]

[…]

(12) […] Всички разпоредби на настоящата директива следва да се отнасят до платежни сметки, чрез които потребителите могат да извършват следните операции: депозиране на средства, теглене на пари в брой и извършване и получаване на платежни операции до и от трети страни и получаване на парични средства от трети страни, включително извършване на кредитни преводи. В резултат на това сметките с по-ограничени функции следва да бъдат изключени. Например сметки като […] текущи сметки, използвани единствено за изплащането на ипотечни заеми […] следва да бъдат по принцип изключени от обхвата на настоящата директива. Ако обаче тези платежни сметки се използват за ежедневни платежни операции и изпълняват всички изброени по-горе функции, те ще бъдат включени в обхвата на настоящата директива. […]“

13 Член 2 от тази директива, озаглавен „Определения“, гласи:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

[…]

15. „такси“ означава всички евентуални плащания и санкции, които потребителят дължи на доставчика на платежни услуги за или във връзка с предоставянето на услуги, свързани с платежна сметка;

[…]“.

14 Член 9 от посочената директива, озаглавен „Предоставяне на услуга по прехвърляне на платежна сметка“, задължава държавите членки да гарантират, че доставчиците на платежни услуги предлагат услуга по прехвърляне на всеки потребител, който открива или притежава платежна сметка при намиращ се на територията на съответната държава членка доставчик на платежни услуги.

15 Член 10 от Директива 2014/92, озаглавен „Услуга по прехвърляне на платежна сметка“, установява реда и условията, при които доставчиците на платежни услуги изпълняват исканията на потребителите за прехвърляне на сметка.

16 Член 11 от тази директива, озаглавен „Улесняване на потребителите при трансгранично откриване на сметка“, задължава държавите членки да улеснят трансграничното отваряне на сметки и определя реда и условията за това.

17 Член 12 от посочената директива, озаглавен „Такси, свързани с услугата по прехвърляне на платежна сметка“, предвижда в параграфи 3 и 4:

„3. Държавите членки гарантират, че евентуалните такси, които прехвърлящият доставчик на платежни услуги събира от потребителя при закриването на платежната сметка при него, са определени в съответствие с член 45, параграфи 2, 4 и 6 от [Директива 2007/64]“.

4. Държавите членки гарантират, че евентуалните такси, начислявани на потребителя от прехвърлящия или приемащия доставчик на платежни услуги за всяка от услугите, предвидени в член 10, с изключение на посочените в параграфи 1, 2 и 3 от настоящия член, са приемливи и съответстват на действителните разходи на доставчика на платежни услуги“.

18 Член 13 от Директива 2014/92, озаглавен „Финансови загуби за потребителите“, параграф 1, изисква от държавите членки да гарантират, че финансовите загуби, произтичащи пряко от неспазване на задълженията по член 10 от страна на доставчик на платежни услуги, се възстановяват незабавно на потребителя.

19 Член 14 от тази директива, озаглавен „Информация относно услугата по прехвърляне на платежна сметка“, установява подробни правила относно информацията, която доставчиците на платежни услуги са длъжни да предоставят на разположение на потребителите във връзка с прехвърляне на сметката.

Френското право

20 Съгласно член 67, параграф II, първа алинея от Loi n° 2016-1691, du 9 décembre 2016, relative à la transparence, à la lutte contre la corruption et à la modernisation de la vie économique (Закон № 2016-1691 от 9 декември 2016 г. относно прозрачността, борбата срещу корупцията и модернизацията на стопанския живот, JORF от 10 декември 2016 г., текст № 2):

„При условията, предвидени в член 38 от Конституцията, правителството е овластено да приеме с наредба-закон мерки от областта на действие на настоящия закон в срок от шест месеца от обнародването му, позволяващи да се определят — при спазване на член L. 312-1-2 от Code monétaire et financier [Паричен и финансов кодекс] — условията, при които сключването на договор за кредит за недвижим имот от потребител, както и равнището на лихвения процент по този кредит могат да се обвържат с изискването той да открие платежна сметка при кредитодателя и да получава доходите си по тази сметка за срока на договора за кредит, независимо от естеството или произхода на тези доходи“.

21 Член L. 312-1-2, I, l от Code monétaire et financier (Паричен и финансов кодекс), в редакцията, приложима към фактите по делото в главното производство, предвижда:

„Забранява се продажбата или предлагането на продукти или услуги в пакет, освен когато включените в пакетната оферта продукти или услуги могат да бъдат закупени поотделно или когато те не могат да бъдат разделени“.

22 Член L 314-1, I от посочения кодекс гласи следното:

„Платежна сметка“ означава сметка, водена на името на един или повече ползватели на платежна услуга, използвана за изпълнението на платежни транзакции“.

23 Съгласно член L. 313-25 от Code de la consommation (Кодекс за потреблението), изменен с наредба-закон № 2017-1090 от 1 юни 2017 г. за офертите за кредити за недвижими имоти, обвързани с условието работната заплата или приравнените на нея доходи на кредитополучателя да бъдат превеждани по платежна сметка при кредитодателя (JORF от 3 юни 2017 г., текст № 13), в редакцията му, приложима към фактите по главното производство:

„В офертата по член L. 313-24:

[…]

10° се посочва дали кредитът е обвързан с условието за превод на заплата по сметка при кредитодателя, уредено в член L. 313-25-1. Ако случаят е такъв, се посочват срокът на действие на това условие, евентуално таксите за откриване и поддържане на сметката, по която се превежда работната заплата или приравнените на нея доходи, както и естеството на персонализираното предимство, което кредитодателят се съгласява да предостави в замяна. Офертата трябва да позволява ясното идентифициране на това предимство чрез посочване на лихвените или другите условия, спрямо които е изготвена и които кредитодателят ще приложи, ако кредитополучателят престане да изпълнява изискването за превод на заплата по сметка при кредитодателя.

[…]“.

24 Член L. 313-25-1 от този кодекс, въведен с Наредба-закон № 2017-1090, предвижда:

„Кредитодателят може да обвърже офертата за кредит за недвижим имот, уредена в член L. 313-24, с условието работната заплата или приравнените на нея доходи на кредитополучателя да бъдат превеждани по платежна сметка, уредена в член L. 314-1 от Code monétaire et financier [Паричен и финансов кодекс], при този кредитодател, ако в замяна той предостави на кредитополучателя персонализирано предимство.

Това условие не може да бъде налагано на кредитополучателя за срок, по-дълъг от определения с декрет на Conseil d’État [Държавен съвет] максимален срок. След изтичане на предвидения в договора за кредит срок кредитополучателят получава правото да ползва персонализираното предимство до края на срока на договора.

Ако преди изтичането на този срок кредитополучателят престане да изпълнява посоченото по-горе условие за превод на заплата, кредитодателят може да прекрати персонализираното предимство по първа алинея за вноските, оставащи до изтичането на срока на договора, и да приложи лихвените или другите условия по член L. 313-25, точка 10°. […]“.

25 Член R. 313-21-1 от посочения кодекс, въведен с Décret n° 2017-1099, du 14 juin 2017, fixant la durée pendant laquelle le prêteur peut imposer à l’emprunteur la domiciliation de salaires ou revenus assimilés sur un compte de paiement (Декрет № 2017-1099 от 14 юни 2017 г. за определяне на срока, през който кредитодателят може да изисква работната заплата или приравнените на нея доходи на кредитополучателя да бъдат превеждани по платежна сметка при този кредитодател, JORF от 16 юни 2017 г., текст № 38), гласи:

„Максималният срок, в който съгласно член L. 313-25-1 може да се изисква работната заплата или приравнените на нея доходи да бъдат превеждани по сметка при кредитодателя, е десет години, считано от момента на сключване на договора за кредит или евентуално на допълнителното споразумение към първоначалния договор за кредит.

Този срок не може да бъде по-дълъг от срока на договора за кредит“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

26 На 9 август 2017 г. AFUB сезира Conseil d'État (Държавен съвет, Франция) с жалба за отмяна на Декрет № 2017-1099 поради превишаване на правомощията.

27 Пред запитващата юрисдикция AFUB поддържа, от една страна, че Наредба-закон № 2017-1090, за чието прилагане е приет Декрет № 2017-1099, не зачита целта за улесняване на банковата мобилност, преследвана от Директиви 2007/64, 2014/17, 2014/92 и 2015/2366, тъй като разрешава на кредитните институции да задължават потребителите да превеждат при тях своите заплати или приравнени на тях доходи, а от друга страна, този декрет е в противоречие с тази цел, доколкото предвижда, че максималният срок, през който кредитните институции могат да обвързват персонализираните предимства с посоченото превеждане на работната заплата или приравнените на нея доходи, е десет години.

28 Ministre de l'Économie et des Finances (министър на икономиката и финансите) иска жалбата да бъде отхвърлена.

29 Запитваща юрисдикция отбелязва, че механизмът, предвиден в член L. 313-25-1 от Code de la consommation (Кодекс за потреблението), позволява на кредитната институция, когато прави оферта за договор за кредит за недвижим имот на даден кредитополучател, да обвързва предоставянето на персонализирано предимство със задължението работната заплата или приравнените на нея доходи на последния да бъдат превеждани по сметка в тази институция през определен срок, като неизпълнението на това задължение преди изтичането на посочения срок води до отпадане на посоченото предимство.

30 Тази юрисдикция счита, че за произнасянето по изтъкнатите от AFUB основания е необходимо да се провери, на първо място, дали разпоредбата на член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17/ЕС по-специално предвид целите, които съгласно тази разпоредба се преследват с откриване и поддържане на разплащателна или спестовна сметка, или разпоредбата на член 12, параграф 3 от същата директива позволяват на кредитодателя, от една страна, да задължи кредитополучателя в замяна на персонализирано предимство да получава всичките си доходи от трудова дейност или приравнените на тях доходи на платежна сметка при кредитодателя през определен в договора за кредит срок, независимо от размера, падежа и срока на кредита, и от друга страна, да определи този срок на най-много десет години, но без да надвишава срока на договора за кредит.

31 На второ място, запитващата юрисдикция счита за необходимо да се провери дали, от една страна, член 45 от Директива 2007/64, приложим към съответния момент и понастоящем възпроизведен в член 55 от Директива 2015/2366, както и членове 9—14 от Директива 2014/92, отнасящи се до улесняването на банковата мобилност и до таксите за закриване на платежна сметка, допускат закриването на сметка — която кредитополучателят е открил при кредитодателя, за да получава по нея доходите си в замяна на персонализирано предимство в рамките на договор за кредит — преди изтичането на определения в този договор срок да доведе до отпадане на посоченото предимство, включително когато е изтекла повече от една година от датата на откриване на сметката, и от друга страна, дали същите разпоредби допускат този срок да достига десет години или да бъде равен на общия срок на договора за кредит.

32 При тези обстоятелства Conseil d'État (Държавен съвет) решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:

„1) Позволява ли разпоредбата на член 12, параграф 2, буква а) от Директива [2014/17] по-специално предвид целите, които съгласно тази разпоредба се преследват с уредените в нея откриване и поддържане на разплащателна или спестовна сметка, или разпоредбата на [член 12, параграф 3 от същата директива], от една страна, кредитодателят да задължи

кредитополучателя в замяна на персонализирано предимство да получава всичките си доходи от трудова дейност или приравнените на тях доходи на платежна сметка при кредитодателя през определен в договора за кредит срок, независимо от размера, съответните падежи и продължителността на кредита, и от друга, така определеният срок да достига десет години или да бъде равен на срока на договора, ако той е по-кратък?

2) Допускат ли член 45 от Директива [2007/64], приложим към онзи момент и понастоящем възпроизведен в член 55 от Директива [2015/2366], и членове 9—14 от Директива [2014/92], отнасящи се до улесняването на банковата мобилност и до таксите за закриване на платежна сметка, закриването на сметка — която кредитополучателят е открил при кредитодателя, за да получава по нея доходите си в замяна на персонализирано предимство в рамките на договор за кредит — преди изтичането на определения в този договор срок да доведе до отпадане на посоченото предимство, включително когато е изтекла повече от една година от датата на откриване на сметката, и от друга страна, допускат ли същите разпоредби този срок да достига десет години или да бъде равен на общия срок на договора за кредит?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

33 С първия си въпрос запитващата юрисдикция по същество иска да се установи дали член 12, параграф 2, буква а) и параграф 3 от Директива 2014/17 трябва да се тълкува в смисъл, че не допускат национална правна уредба, която позволява на кредитодателя да задължи кредитополучателя при сключването на договор за кредит, свързан с недвижими имоти за жилищни нужди, в замяна на персонализирано предимство да получава всичките доходи от трудови възнаграждения или приравнените на тях доходи по платежна сметка, открита при този кредитодател, независимо от размера, падежа и срока на кредита, за срок до десет години или за срока на договора за кредит, когато е по-кратък.

34 От член 1 от Директива 2014/17, така както е разяснен в съображение 15 от нея, следва, че тази директива създава обща рамка за някои аспекти от законовите, подзаконовите и административните разпоредби на държавите членки, които се отнасят до договорите, включващи в обхвата си обезпечени с ипотека или по друг начин потребителски кредити за жилищни недвижими имоти, с цел да се осигури високо равнище на защита на потребителите.

35 В това отношение член 12, параграф 1 от тази директива гласи, че държавите членки позволяват практиките на пакетна продажба, но не и на обвързване.

36 Понятието „пакетна продажба“ е определено в член 4, точка 27 от Директива 2014/17 като предлагане или продажба на други отделни финансови продукти или услуги в пакет с договор за кредит, когато договорът за кредит се предлага на потребителя и отделно, но не непременно при същите условия, както при обвързването с допълнителните услуги.

37 Член 4, точка 26 от тази директива определя понятието „практика на обвързване“ като предлагане или продажба на договор за кредит в пакет с други различни от него финансови продукти или услуги, при което договорът за кредит не се предлага на потребителя отделно.

38 От това следва, че разликата между тези две сделки, които представляват пакетната продажба и практиката на обвързване по смисъла на посочената директива, се състои в това, че при първата сделка потребителят разполага с възможността да закупи отделно договор за кредит и други финансови стоки или услуги, които се предлагат от кредитодателя в пакет, докато във втората сделка потребителят е лишен от тази възможност.

39 Съгласно член 12, параграф 2, буква а) от посочената директива обаче държавите членки могат да предвидят, независимо от установената в параграф 1 от този член забрана за практики на обвързване, кредиторите да могат да изискват от потребителя или от член на неговото семейство, или от близък роднина на потребителя да открие или поддържа разплащателна или спестовна сметка, когато единственото предназначение на тази сметка е натрупването на капитал за погасяването и обслужването на кредит, набиране на средства за получаване на кредит или предоставянето на допълнително обезпечение за кредитора в случай на неизпълнение.

40 Така от текста на член 12, параграфи 1 и 2 от Директива 2014/17 следва, че макар тази директива да забранява по принцип практиките на обвързване, по изключение от тази забрана тя все пак предвижда някои строго ограничени положения, в които държавите членки могат да разрешат такава сделка, като едно от тези положения е предвиденото в параграф 2, буква а) от този член.

41 От текста на член 12, параграф 2 от Директива 2014/17 следва също, че той урежда единствено практиките на обвързване и не се отнася до пакетната продажба, която е разрешена съгласно член 12, параграф 1 от тази директива.

42 В случая от акта за преюдициално запитване следва, че член L. 312-1-2, I, 1 от Code monétaire et financier (Паричен и финансов кодекс) забранява продажбата или предлагането на продукти или услуги в пакет, освен когато включените в пакетната оферта продукти или услуги могат да бъдат закупени поотделно или когато те не могат да бъдат разделени. В отговор на искане на Съда за разяснения запитващата юрисдикция уточнява, че тази разпоредба трябва да се тълкува в смисъл, че забранява практиките на обвързване и разрешава пакетните продажба по смисъла на Директива 2014/17.

43 Освен това от акта за преюдициално запитване следва, че член L. 313-25-1 от Code de la consommation (Кодекс за потреблението) в редакцията му, приложима към спора по главното производство, предвижда, че кредитодателят може да обвърже офертата за кредит за недвижим имот с условието работната заплата или приравнените на нея доходи на кредитополучателя да бъдат превеждани по платежна сметка при този кредитодател за определен в договора за кредит срок, ако в замяна предостави на кредитополучателя персонализирано предимство. Тази разпоредба добавя, че след изтичането на посочения срок кредитополучателят получава правото да ползва това предимство до края на договора, като същевременно уточнява, че ако преди изтичането на този срок кредитополучателят престане да изпълнява условието за превод на доходи, кредитодателят може да прекрати въпросното предимство за вноските, оставащи до изтичането на срока на договора.

44 В това отношение следва да се отбележи, че съгласно твърденията на френското правителство посочената разпоредба се отнася до пакетната продажба, тъй като според това правителство кредитодателите са длъжни да предлагат на потребителите едновременно договори за кредит за недвижим имот с клауза за превод на доходите по сметка при кредитодателя и договори за кредит за недвижим имот без такава клауза. Следователно наличието или липсата на клауза от такова естество попада в обхвата на свободата на договаряне на страните по тези договори.

45 Ако се приеме, че член L. 313-25-1 от Code de la consommation (Кодекс за потреблението) действително се отнася до пакетната продажба, което запитващата юрисдикция следва да определи, член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17 не би бил приложим в случая, тъй като, както бе установено в точка 41 от настоящото решение, тази разпоредба се отнася само до практиките на обвързване.

46 Запитващата юрисдикция обаче има съмнения относно обхвата на член L. 313-25-1 от Code de la consommation (Кодекс за потреблението). В отговора си на искането за разяснения, посочено в точка 42 от настоящото решение, тя посочва, че въпросът дали предвидената в тази разпоредба възможност отпускането на кредита да бъде поставено в зависимост от условието доходите да бъдат преведени по сметка, открита при кредитодателя, трябва да се тълкува в смисъл, че позволява практики на обвързване или пакетна продажба, може да бъде решен едва след отговора на Съда на преюдициалния въпрос.

47 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянната практика, в рамките на производство по член 267 ДФЕС, основано на ясно разделение на правомощията между националните юрисдикции и Съда, само националният съд е компетентен да установи и извърши преценка на фактите по спора в главното производство, както и да тълкува и прилага националното право. Също така само националният съд, който е сезиран със спора и трябва да понесе отговорността за последващото му съдебно решаване, може да прецени — предвид особеностите на делото — както необходимостта, така и релевантността на въпросите, които поставя на Съда (решение от 26 май 2011 г., Stichting Natuur en Milieu и др., C-165/09—C-167/09, EU:C:2011:348, т. 47 и цитираната съдебна практика).

48 При тези обстоятелства, тъй като окончателната преценка на обхвата на член L. 313-25-1 от Code de la consommation (Кодекс за потреблението) е от компетентността на запитващата юрисдикция, за целите на отговора на първия поставен въпрос следва да се вземе предвид хипотезата, при която този член предвижда изключение от забраната за практики на обвързване, предвидена в член L. 312-1-2 от Code monétaire et financier (Паричния и финансов кодекс), който транспонира във френския правен ред член 12, параграф 1 от Директива 2014/17.

49 Що се отнася, на първо място, до въпроса дали член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, по силата на която кредитодателят може да изисква от кредитополучателя да превежда всичките си заплати или приравнени на тях доходи по разплащателна сметка, открита при този кредитодател, независимо от размера, падежа и срока на кредита, в съответствие с постоянната практика на Съда е важно да се вземат предвид не само съдържанието на този член, но и неговият контекст и целта, преследвана от правната уредба, от която той е част (вж. в този смисъл решение от 26 май 2016 г., Envirotec Denmark, C-550/14, EU:C:2016:354, т. 27 и цитираната съдебна практика).

50 Най-напред, по отношение на текста на член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17, следва да се подчертае, че тази разпоредба предвижда възможността кредитодателите да искат от потребителя да открие платежна или спестовна сметка единствено за предвидените в посочената разпоредба цели, а именно натрупване на капитал, за да се гарантира погасяването на кредита, набиране на средства за получаване на кредит или предоставяне на допълнителни гаранции на кредитора в случай на неплащане.

51 По-нататък, що се отнася до целта на Директива 2014/17, както следва от точка 34 от настоящото решение, тя цели да гарантира високо равнище на защита на потребителите, които сключват договори за кредит, свързани с недвижими имоти. Тази директива има за цел също, както може да се изведе от съображение 24 от нея, да защити мобилността на такива потребители, както и способността им да направят информиран избор.

52 Накрая, що се отнася до контекста на член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17, следва да се отбележи, както следва от точка 40 от настоящото решение, че макар член 12, параграф 1 от тази директива по принцип да забранява практиките на обвързване, тъй като то може да засегне посочените в предходната точка цели, параграф 2 от него предвижда положения, при които държавите членки могат да разрешат такава продажба, като едно от тези положения е предвиденото в буква а) от последния параграф.

53 Тъй като член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17 представлява изключение от общото правило, предвидено в член 12, параграф 1 от тази директива, съгласно постоянната практика на Съда той трябва да се тълкува стриктно (вж. по аналогия решение от 22 януари 2020 г., Pensionsversicherungsanstalt (Преустановяване на трудовата дейност след навършване на пенсионна възраст), C-32/19, EU:C:2020:25, т. 38 и цитираната съдебна практика).

54 Както следва и от съображение 25 от посочената директива, това изключение дава възможност на кредитодателите да поискат да се открие или поддържа разплащателна или спестовна сметка като предварително условие за получаването на кредита по-специално с цел натрупване на капитал по такава сметка, която е част от офертата или продажбата на договор за кредит, за целите на погасяването на кредита или с оглед на получаването му, за групиране на ресурсите. От това следва, че наложеното на кредитополучателя задължение да прехвърля при кредитодателя доходите си с такава цел, по принцип е в съответствие с тази разпоредба.

55 В случая обаче от формулировката на първия поставен въпрос следва, че според запитващата юрисдикция член L. 313-25-1 от Code de la consommation (Кодекс за потреблението) разрешава на кредитодателя да постави като условие за отпускане на кредите прехвърлянето на всички трудови възнаграждения или приравнени на тях доходи на кредитополучателя по платежна сметка независимо от размера, падежа и срока на кредита.

56 С оглед на изложените по-горе съображения подобна възможност, предоставена на кредитодателя, е непропорционална, доколкото разглежданата национална правна уредба не предвижда отчитането на характеристиките на съответния кредит, свързани с неговия размер, падеж и срок. Поради това прехвърлянето на доходите на сметка при кредитодателя, което последният има право да изисква от кредитополучателя, може да надхвърли, поне в някои случаи, необходимото за погасяването на кредита, за получаването на кредит или за предоставянето на допълнителна гаранция на кредитодателя в случай на неплащане. С оглед на изложените в точки 51—54 от настоящото решение съображения обаче възможността държавите членки да разрешат на кредитодателите да приложат практики на обвързване, им е предоставена само с цел да постигнат поне една от трите цели, изброени в член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17.

57 Всяко друго тълкуване на последната разпоредба, от една страна, би накърнило целта на тази директива, а именно да се осигури високо равнище на защита на потребителите, тъй като при определени обстоятелства сключването на договор за кредит, в който е включена клауза за прехвърляне на всички доходи на потребителя, независимо от характеристиките на кредита, свързани с неговия размер, падеж и продължителност, би могло да не съответства в най-голяма степен на интересите на потребителя. От друга страна, подобно тълкуване би било в противоречие с целта за банкова мобилност на потребителите, преследвана от посочената директива, по-специално в случаите, когато потребител би желал да сключи няколко договора за кредит с различни кредитодатели.

58 Ето защо следва да се приеме, че член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която позволява на кредитодателя да постави като условие за отпускането на кредит прехвърлянето на всички трудови възнаграждения или приравнени на тях доходи на кредитополучателя по платежна сметка, открита при този кредитодател, независимо от размера, падежа и срока на кредита.

59 Трябва освен това да се припомни, че с оглед на постоянната практика на Съда националната юрисдикция е длъжна съгласно принципа на съответстващо тълкуване на вътрешното право във възможно най-голяма степен да тълкува вътрешното право в съответствие с изискванията на правото на Съюза и така в рамките на своята компетентност да осигури пълната ефективност на правото на Съюза, когато се произнася по спора, с който е сезирана. Този принцип изисква националната юрисдикция да вземе предвид националното право като цяло,

за да прецени доколко то може да се приложи така, че да не доведе до резултат, който противоречи на правото на Съюза (вж. в този смисъл решения от 19 декември 2013 г., Koushkaki, C-84/12, EU:C:2013:862, т. 75 и 76 и от 24 юни 2019 г., Popławski, C-573/17, EU:C:2019:530, т. 55).

60 Следователно в случая запитващата юрисдикция трябва да провери дали е възможно тълкуване на член L. 313-25-1 от Code de la consommation (Кодекс за потреблението) в съответствие с член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17. Такъв по-специално би бил случаят, както следва от точка 54 от настоящото решение, ако тази разпоредба от националното право може да се тълкува в смисъл, че позволява на кредитополучателя да постави като условие за отпускане на кредита прехвърлянето единствено на частта от трудовите възнаграждения или от приравнените на тях доходи на кредитополучателя, която съответства на необходимото за погасяването на кредита, за получаване на кредита или за предоставяне на допълнителни гаранции на кредитодателя в случай на неплащане по смисъла на посочената разпоредба от Директива 2014/17.

61 Що се отнася, на второ място, до въпроса дали член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която предвижда, че определеният от кредитодателя срок на задължително прехвърляне на заплатите или на приравнените на тях доходи на кредитополучателя може да достигне десет години или срока на действие на съответния договор за кредит, ако е по-кратък, следва да се констатира, че тази директива не предвижда ограничение на срока, през който кредитодателите могат да искат от потребителите да поддържат разплащателна или спестовна сметка в приложение на разпоредбите, транспониращи посочената директива в националното законодателство. Следователно максималният срок на прехвърляне на заплатите по сметка при кредитодателя, които последният има право да изисква от кредитополучателя, може да бъде равен на срока на съответния договор за кредит, доколкото, както следва от точки 56—58 от настоящото решение, условието за прехвърляне на заплатите по сметка при кредитодателя е ограничено до необходимото за постигането на изброените в тази разпоредба цели, а именно да се предоставят на кредитодателя определени гаранции, свързани с получаването или погасяването на кредита.

62 При това положение с оглед по-специално на целта на Директива 2014/17 да се осигури високо равнище на защита на потребителите, както и на член 2, параграф 1 от тази директива, съгласно който тя не препятства държавите членки да запазят или да приемат по-строги разпоредби за защита на потребителите, следва да се приеме, че ограничаването във времето на периода, през който кредитодателят може да изисква от кредитополучателя да прехвърля доходите си от заплата или приравнените на тях доходи, не противоречи на член 12, параграф 2, буква а) от посочената директива.

63 Освен това, като се има предвид, че индивидуалното предимство, което съгласно член L. 313-25-1 от Code de la consommation (Кодекс за потреблението) трябва да бъде предложено на кредитополучателя, представлява насрещна престация за откриването на сметката за прехвърляне на доходите му при кредитодателя, подобно положение попада в обхвата на член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17, така че на първия въпрос не следва да се отговаря с оглед на член 12, параграф 3 от тази директива.

64 С оглед на гореизложеното на първия въпрос следва да се отговори, че член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която позволява на кредитодателя да задължи кредитополучателя при сключването на договор за кредит, свързан с недвижими имоти за жилищни нужди, в замяна на персонализирано предимство да получава всичките доходи от трудови възнаграждения или приравнените на тях доходи по платежна сметка, открита при този кредитодател, независимо от размера, падежа и срока на кредита За сметка на това тази разпоредба трябва да се тълкува в

смисъл, че допуска национална правна уредба, съгласно която срокът на действие на задължението за прехвърляне на доходите на кредитополучателя по сметка при кредитодателя може да достигне десет години или срока на съответния договор, ако е по-кратък, когато посоченото задължение не обхваща всички доходи от трудово възнаграждение на кредитополучателя.

По втория въпрос

65 С оглед на формулировката на втория въпрос и като се вземе предвид преписката, с която разполага Съдът, следва да се приеме, че с този въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали понятието „такси“ по смисъла на член 45, параграф 2 от Директива 2007/64, член 55, параграф 2 от Директива 2015/2366 и член 12, параграф 3 от Директива 2014/92 трябва да се тълкува в смисъл, че обхваща отпадането на персонализирано предимство, което кредитополучателят е получил от кредитодателя срещу откриването на сметка при него, по която кредитополучателят получава доходите си в рамките на договор за кредит, поради прекратяването на посочения договор, и при утвърдителен отговор, дали тези разпоредби допускат национална правна уредба, съгласно която отпадането на това предимство може да настъпи след изтичането на една година от откриването на посочената сметка.

66 Що се отнася, на първо място, до Директиви 2007/64 и 2015/2366, които се отнасят до платежните услуги във вътрешния пазар, в съображение 29 от първата и в съображение 62 от втората се посочва, че за да се улесни мобилността на клиентите, при определени условия потребителите следва да разполагат с възможността да прекратят рамковия договор, без да дължат такси. Във връзка с това член 45, параграф 1 от Директива 2007/64 предвижда, че ползвателят на платежни услуги може да прекрати рамковия договор по всяко време, освен ако страните не са уговорили срок на предизвестие, а в параграф 2 — че прекратяването на такъв рамков договор, сключен за повече от дванадесет месеца или за неопределен срок, не води до никакви разходи след изтичането на срок от дванадесет месеца. Разпоредбите на член 55, параграфи 1 и 2 от Директива 2015/2366 по същество възпроизвеждат съдържанието на разпоредбите на член 45, параграфи 1 и 2 от Директива 2007/64 с единствената разлика, че прекратяването без такси на рамковия договор вече предполага този договор да е в сила най-малко шест месеца.

67 Що се отнася, на второ място, до Директива 2014/92, от член 2, точка 15 от нея следва, че „такси“ по смисъла на тази директива са всички евентуални плащания и санкции, които потребителят дължи на доставчика на платежни услуги за или във връзка с предоставянето на услуги, свързани с платежна сметка.

68 Освен това съгласно член 12, параграф 3 от посочената директива държавите членки гарантират, че евентуалните такси, които прехвърлящият доставчик на платежни услуги събира от потребителя при закриването на платежната сметка при него, са определени по-специално в съответствие с член 45, параграф 2 от Директива 2007/64, заменен с член 55, параграф 2 от Директива 2015/2366.

69 В случая обаче е безспорно, както по същество отбелязва генералният адвокат в точки 84 и 85 от своето заключение, че отпадането на посоченото в член L. 313-25-1 от Code de la consommation (Кодекс за потреблението) персонализирано предимство е резултат от прилагането на договорна клауза, договорена между страните по договор за кредит, която обвързва предоставянето на това предимство с условието работната заплата и доходите на кредитополучателя да бъдат превеждани по сметка при кредитодателя през определен период, също предвиден в посочения договор, и че с оглед на това отпадането на това предимство не следва от закриване на сметката, а от това, че доходите престават да бъдат превеждани при кредитодателя. Ето защо

изглежда, че дори след като посочените доходи престанат да бъдат превеждани при кредитодателя, такава сметка може да остане действаща, което запитващата юрисдикция следва да провери.

70 Поради това следва да се констатира, че отпадането на такова предимство не може да се счита за такса, наложена от доставчик на платежни услуги за прекратяването на рамков договор или за закриването на платежна сметка по смисъла на Директиви 2007/64, 2015/2366 и 2014/92. Следователно предвидените в тези директиви условия за начисляване на такива такси не се прилагат за отпадането на предимство от такова естество.

71 С оглед на гореизложеното на втория въпрос следва да се отговори, че понятието „такси“ по смисъла на член 45, параграф 2 от Директива 2007/64, член 55, параграф 2 от Директива 2015/2366 и член 12, параграф 3 от Директива 2014/92 трябва да се тълкува в смисъл, че не обхваща отпадането на персонализирано предимство, което кредитополучателят е получил от кредитодателя срещу откриването на сметка при него, по която кредитополучателят получава доходите си в рамките на договор за кредит, поради прекратяването на посочения договор.

По съдебните разноски

72 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (пети състав) реши:

1) **Член 12, параграф 2, буква а) от Директива 2014/17/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 4 февруари 2014 година относно договорите за кредити за жилищни недвижими имоти за потребители и за изменение на директиви 2008/48/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска национална правна уредба, която позволява на кредитодателя да задължи кредитополучателя при сключването на договор за кредит, свързан с недвижими имоти за жилищни нужди, в замяна на персонализирано предимство да получава всичките доходи от трудови възнаграждения или приравнените на тях доходи по платежна сметка, открита при този кредитодател, независимо от размера, падежа и срока на кредита За сметка на това тази разпоредба трябва да се тълкува в смисъл, че допуска национална правна уредба, съгласно която срокът на действие на задължението за прехвърляне на доходите на кредитополучателя по сметка при кредитодателя може да достигне десет години или срока на съответния договор, ако е по-кратък, когато посоченото задължение не обхваща всички доходи от трудово възнаграждение на кредитополучателя.**

2) **Понятието „такси“ по смисъла на член 45, параграф 2 от Директива 2007/64/ЕО на Европейския парламент и на Съвета от 13 ноември 2007 година относно платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 97/7/ЕО, 2002/65/ЕО, 2005/60/ЕО и 2006/48/ЕО и за отмяна на Директива 97/5/ЕО, на член 55, параграф 2 от Директива (ЕС) 2015/2366 на Европейския парламент и на Съвета от 25 ноември 2015 година за платежните услуги във вътрешния пазар, за изменение на директиви 2002/65/ЕО, 2009/110/ЕО и 2013/36/ЕС и Регламент (ЕС) № 1093/2010 и за отмяна на Директива 2007/64/ЕО, както и на член 12, параграф 3 от Директива 2014/92/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 23 юли 2014 година относно съпоставимостта на таксите по платежните сметки, прехвърлянето на платежни сметки и достъпа до**

платежни сметки за основни операции трябва да се тълкува в смисъл, че не обхваща отпадането на персонализирано предимство, което кредитополучателят е получил от кредитодателя срещу откриването на сметка при него, по която кредитополучателят получава доходите си в рамките на договор за кредит, поради прекратяването на посочения договор.

Подписи